

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Läsbarhet i partipolitiska valmanifest ur ett
andraspråksperspektiv

Oscar Tingberg

Specialarbete, SSA136 15 hp
Ämne: Svenska som andraspråk
Termin: HT 2018
Handledare: Sofie Johansson

Sammandrag

Sverige är ett demokratiskt samhälle, vilket styrs av politiker och politiska partier som vart fjärde år röstas fram av landets medborgare. Detta val är av stor vikt för såväl enskilda innevånare som landet och det demokratiska systemet i stort. Under valkampanjen kommuniceras information kring partiernas ståndpunkter ut till landets invånare via bl.a. valmanifest. För att upprätthålla den demokratiska principen är därför dessas läsbarhet för samtliga samhällets medborgare av stor betydelse. Med detta som utgångspunkt kommer därför i denna uppsats några svenska valmanifest att analyseras utifrån ett andraspråksperspektiv, med fokus på ordinnehåll.

Analysen har genomförts via kvantitativa mätningar av läsbarhetsindex, ordvariationsindex samt frekvensbaserad lexikalisk textanalys. Dessa resultat har även kompletteras med ett ordkunskapstest, utfört av en testgrupp bestående av 19 vuxna andraspråkstalare. Utifrån studiens resultat drogs bland annat slutsatsen att de analyserade valmanifesten enligt läsbarhetsindex kunde kategoriseras som medelsvåra till mycket svåra samt att de bestod av ord som kan uppfattas som svåra för vuxna andraspråkstalare. Dessa och andra slutsater kan ur ett didaktiskt perspektiv ge viktig kunskap till i språkundervisningen samt vara av intresse för politiska partier vid utformandet av kommande valmanifest.

Nyckelord: *valmanifest, svenska som andraspråk, ordförråd, läsbarhet, ordvariation, lexikal profil,*

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Syfte och frågeställning.....	1
3. Teoretisk bakgrund och tidigare forskning.....	2
3.1. Språket i offentlig verksamhet.....	3
3.2. Läsbarhet.....	3
3.3. Ordförråd	4
3.4. Terminologi.....	5
3.5. Kategorisering av ord	6
3.6. Att behärska ett ord.....	6
3.7. Mätbara värden	8
3.7.1. Läsbarhetsindex.....	8
3.7.2. Ordvariationsindex.....	9
3.7.3. Frekvensbaserad lexikalisk analys.....	9
3.8. Valmanifest	10
4. Material	10
4.1. Valmanifest.....	11
4.2. Ordkunskapstest med elever	11
5. Metod	12
5.1. Kvantitativ textanalys.....	13
5.1.1. Läsbarhetsindex.....	13
5.1.2. Ordvariationsindex.....	13
5.1.3. Ordfrekvens.....	13
5.2. Ordkunskapstest.....	14
5.2.1. Ordkunskap i text.....	15
5.2.2. Ordkunskap enskilda ord.....	15
6. Resultat.....	16
6.1. Kvantitativ textanalys.....	16
6.1.1. Läsbarhetsindex.....	16

6.1.2. Ordvariationsindex.....	17
6.1.3. Frekvensbaserad lexikalisk analys.....	18
6.1.4. Kategorisering av övriga ord.....	18
6.2. Ordkunskapstest.....	20
6.2.1. Ordkunskapstest i text.....	20
6.2.2. Ordkunskapstest med enskilda ord.....	21
7. Diskussion.....	22
7.1. Kvantitativ textanalys.....	23
7.1.1. Läsbarhetsindex.....	23
7.1.2. Ordvariationsindex.....	23
7.1.3. Frekvensbaserad lexikalisk analys.....	24
7.1.4. Problematisering och förslag till vidare forskning.....	25
7.2. Ordkunskapstest.....	26
7.2.1. Ordkunskap i text.....	26
7.2.2. Ordkunskap enskilda ord.....	27
7.2.3. Problematisering och förslag till vidare forskning.....	28
8. Slutsatser.....	28
9. Litteraturförteckning.....	30
10. Bilagor.....	35
10.1. Bilaga 1 - Listor över analyserade ord i valmanifest.....	35
10.2. Bilaga 2 - Frågeformulär.....	43

1. Inledning

I Sverige är det vart fjärde år val till kommun, landsting och riksdag. Ett val av stor betydelse för landets framtid och därav en angelägenhet för alla dess invånare. För att utifrån demokratiska principer möjliggöra ett rättvist val är tillgången till relevant och korrekt information kring möjliga röstningsalternativ av hög vikt. Dessa alternativ utgörs av ett flertal politiska partier som på olika sätt kommunicerar ut sina politiska ståndpunkter till existerande och potentiella väljare. En grundläggande del i deras kommunikation med väljarna är i valtider respektive partis valmanifest. I dessa samlar och presenterar partierna i textform sina åsikter, argument och förslag som de önskar genomföra under kommande mandatperiod. För att allmänheten ska kunna tillägna sig denna information, och därigenom ges möjlighet att lägga en väl övervägd röst, spelar därför valmanifestens tillgänglighet en avgörande roll. Men hur väl anpassade är dessa valmanifest till Sveriges alla röstberättigade medborgare, och vilka läsbarhetskrav ställs på dess läsare?

I december 2017 var i Sverige över en miljon medborgare utrikesfödda (SCB 2018), vilket utifrån ovan förda resonemang belyser en grupp väljare vars språkliga förutsättningar gör läsbarhetsfrågan extra aktuell. Hur läsbara är dessa politiska texters för denna grupp läsare? Med utgångspunkt i dessa tankar och frågor vill denna uppsats utforska de tre, i skrivande stund, största riksdagspartiernas valmanifest med fokus på läsbarhet. Utifrån ett andraspråksperspektiv vill studien lyfta fram och öka medvetenheten kring ordvalets betydelse för läsbarheten av dessa texter. Då valberättigande enbart tillfaller vuxna individer kommer fokus att ligga på denna målgrupp.

2. Syfte och frågeställning

Denna uppsats syftar till att utreda och diskutera olika politiska partiers valmanifest med fokus på dessas tillgänglighet för personer som talar ett annat modersmål än

svenska. Studien avser att utifrån ett lexikalt, dvs. ord- och ordförrådsfokuserat (Åström 2007:100) perspektiv, utreda skillnader och likheter gällande texternas läsbarhet, samt diskutera vad detta beror på.

Frågeställningar:

- Hur kan riksdagspartiernas valmanifest karaktäriseras ur ett lexikalt perspektiv?
- Hur stor del av riksdagspartiernas valmanifest utgörs av ord som utifrån en svensk frekvensordlista inte ryms bland de 5000 vanligast förekommande, och vad karaktäriserar dessa?
- På vilket sätt kan dessa ord påverka textens läsbarhet för en vuxen individ som talar svenska som andraspråk?

Uppsatsens följer följande struktur. Först presenteras teoretisk bakgrund samt tidigare forskning som legat till grund för uppsatsens utformning. Därefter följer ett kapitel som presenterar och förklarar valet av analyserat material. Nästkommande kapitel redogör för studiens metod och tillvägagångssätt, och följs därefter upp av dess resultat i efterföljande kapitel. Sedan diskuteras resultatet i förhållande till teoretisk bakgrund samt tidigare forskning, och avslutningsvis presenteras de slutsatser som kan dras utifrån genomförd studie.

3. Teoretisk bakgrund och tidigare forskning

I kommande avsnitt följer en redogörelse för den teoretiska bakgrund samt tidigare forskning som legat till grund för denna studie. Kapitlet kommer redogöra för forskning kring läsbarhet samt dess mätbarhet med hjälp av olika metoder och datorprogram. Utöver detta kommer även viktiga termer kring ämnet att presenteras, samt en grundläggande beskrivning av ett valmanifests funktion och innehåll.

3.1. Språket i offentlig verksamhet

Sveriges har sedan år 2009 en språklag som slår fast att ”Språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt” (SFS 2009:600). Språkrådet, som är en del av Institutet för språk och folkminnen (2010:7), kommenterar och lyfter fram den demokratiska vikten vid detta med bland annat följande citat: ”Det är ett självklart krav att språket i offentlig verksamhet ska vara begripligt för medborgarna. Inte minst är detta viktigt av demokratiska skäl och av rättssäkerhetsskäl.” Vidare förklaras att ”För den offentliga verksamheten innebär det att man ska reflektera över språkanvändningen och att man ska bedriva systematiskt klarspråksarbete.” (Språkrådet 2010:7).

3.2. Läsbarhet

Att på ett konkret sätt mäta en texts läsbarhet har intresserat en lång rad forskare och på området har det bedrivits forskning i över hundra år. I ett första skede låg studiernas fokus på det ordförråd som krävdes för att tillgodogöra sig en text. Då utgjordes forskningens grund av förekomsten av svåra och långa ord samt meningars längd och innehåll (Lundberg & Reichenberg 2008:38). Dock har detta förändrats under årens lopp och forskningen har nu börjat intressera sig för ytterligare aspekter. För att bedöma läsbarheten i en text finns det en mängd faktorer att ta i beaktning och Reichenberg (2015:6) förklarar att följande punkter är viktiga vid en analys:

- Omslaget
- Meningslängd och ordlängd
- Ordförråd
- Innehåll
- Kausalitet
- Berättarröst

(Reichenberg 2015:6)

Trots detta vidare fokus anser en majoritet av dagens forskare att läsarens ordförråd är en av de mest avgörande komponenterna för huruvida en text blir läsbar eller ej (Laufer 2010:16). Enström (2010:37) drar slutsatsen att ”en god läsförståelse hänger mycket nära samman med ett stort ordförråd” och Edenfeldt (2016:25) konstaterar utifrån tidigare forskning att ”Det finns helt enkelt ett klart samband mellan ordförståelse och läsförståelse, och eftersom elever har olika stora ordförråd har de också olika förutsättningar att förstå texten”.

Ur ett andraspråksperspektiv blir detta samband tydligt och syns inte enbart bland de andraspråkstalare som är nya i språket utan kan även skönjas bland de som uppnått en avancerad nivå i sin språkutveckling (Enström 2013:169). Även Grabe (2014:11), som listat en rad skillnader mellan första- och andraspråksläsare, belyser utifrån den språkliga kunskapsbasen det faktum att det förekommer en differens i ordförrådets storlek de olika grupperna emellan. Han förklarar att andraspråksläsare generellt har ett mindre ordförråd i aktuellt språk och gör kopplingar mellan bristande ordförråd och hämmad läsförmåga.

3.3. Ordförråd

Forskning har visat att för att överhuvudtaget kunna tillgodogöra sig en texts innehåll behöver läsaren behärska minst 80% av de förekommande orden och för en fungerande nivå bör procentsatsen överstiga 98% (Nation 2013:205-207). Vid hög förekomst av okända och svåra ord uppstår alltså problem och texten blir svår för läsaren att ta till sig (Reichenberg 2015:3-4). Detta ger anledning att fundera kring vilka ord som är svåra. Givetvis är det problematiskt att definiera denna kategori ord då det varierar från person till person, men vissa generella svårigheter kan urskiljas. Reichenberg (2015:1) förklarar att alla läsare i olika skeenden behöver texter som är anpassade efter läsarens förutsättningar. Hon räknar upp ett flertal läsargrupper som kan anses vara i extra behov av anpassning och nämner däribland ”Barn, ungdomar och vuxna med annan språklig och kulturell bakgrund” (Reichenberg 2015:1). Med

detta som utgångspunkt förklarar Reichenberg (2015:3-5) därefter att sammansatta, abstrakta och långa ord, samt nominaliseringar är vanliga faktorer som upplevs som svåra. Sammansättningar resulterar ofta i långa och informationstäta ord vilka därigenom kan upplevas som särskilt svårtydda för andraspråksläsare (Nygård Larsson 2011:138-139). Utöver dessa kan även passiv verbform, vars förekomst ökar i skriven text, utgöra ett problem för ovana läsare. Svårigheten uppstår då meningens subjekt inte framstår lika tydligt i en passiv konstruktion (Lundberg & Reichenberg 2008:53)

3.4. Terminologi

För att möjliggöra diskussion, resonemang, och räknande av ord och ordförråd krävs ett klagörande och preciserande av begreppet *ord*. Nation (2013:9-11) förklarar att ord kan definieras och räknas utifrån de fyra kategorierna *tokens*, *types*, *lemmas* och *word families*.

Tokens anger alla ord i en text, oavsett om de förekommer flera gånger (Nation 2013:9). Dessa benämns på svenska som *graford* och beskrivs av Allén, Gellerstam & Malmgren (1989:19) som ”alla enheter i en text som förekommer mellan två mellanrum”.

Till skillnad från *Tokens* definierar *types* antalet unika enheter och räknar alltså inte samma ord mer än en gång.

Termen *lemmas* inbegriper även ett ords olika böjningar. Ett huvudords böjningsformer utifrån t.ex. numerus eller tempus räknas alltså till samma *lemma*. Denna kategori skiljer även på ord som stavas likadant men har olika innebörd.

Kategorien *word families* eller *ordfamiljer* liknar *lemmas* men räknar även in prefix och affix (Nation 2013:9-11). I denna uppsats kommer benämningen *ord* att inneha betydelsen av termen *graford* om inget annat nämns.

3.5. Kategorisering av ord

En metod för att systematiskt kategorisera ord i olika grupper är att dela in dem i de två huvudgrupperna *ämnesneutrala* och *ämnesrelaterade* ord, med möjlighet att även dela in i ett flertal underkategorier. Detta är en modell som kan ge en god överblick över vilken typ av ord som förekommer i en text och används vid analys av olika texters ordförråd (Järborg 2007:86). Enström (2013:171) förklarar hur förekommande ord i en text varierar beroende på texttyp och att dessa därför kräver skiftande ordförråd. Vilken uppsättning av ord som läsaren behöver bemästra är sålunda varierande beroende på textens typ. Specifika ämnen kräver specifika facktermer, samtidigt som det finns mer generella ord som kan brukas inom ett flertal ämnen. Dessa är ofta abstrakta och kan vara problematiska för personer som talar svenska som andraspråk (Enström 2013:171-173). Enström (2013:173) uttrycker följande om denna kategori ord: ”Att försöka utvidga sin kunskap om denna ordkategori är ett angeläget mål, eftersom kunskap om många sådana ord underlättar läsningen av all slags sakprosa”.

3.6. Att behärska ett ord

För att en rättvisande diskussion kring ordförråd ska kunna genomföras behöver även innebörden av begreppet ’att behärska ett ord’ definieras. Ordförrådet kan inom forskningen grovt delas in i två grupper. Dessa kallas för *produktivt ordförråd* och *receptivt ordförråd*. Det förstnämnda är de ord en individ själv aktivt kan producera, och det sistnämnda är de ord som hen kan förstå när de produceras av någon annan. Begreppet kan även förklaras med termerna *aktivt* och *passivt* ordförråd, men då ordet passivt kan leda till den felaktiga uppfattningen att personen i fråga *är* passiv bör dessa termer undvikas. Definitionen produktivt och receptivt kan också kritiserars, då det tenderar att ge sken av en förenklad bild av sanningen. Ofta är ordförrådet mer komplext och behärsknigen innehåller flera olika nivåer. Dock kan

indelningen vara till hjälp för att grovt kategorisera och således förenkla diskussion kring ordförrådet (Enström 2010:40).

Nation (2013:48-49) bekräftar termernas komplexitet och förklarar hur de bägge kan preciseras utifrån de tre kategorierna form, mening och användning. Denna teori och dess tillämpningsmöjligheter presenteras vidare i tabell 1.

Tabell 1. What is involved in knowing a word (Nation 2013:49)

Form	spoken	R	What does the word sound like?
		P	How is the word pronounced?
	written	R	What does the word look like?
		P	How is the word written and spelled?
	word parts	R	What parts are recognisable in this word?
		P	What word parts are needed to express the meaning?
Meaning	form and meaning	R	What meanings does this word form signal?
		P	What word form can be used to express this meaning?
	concept and referents	R	What is included in the concept?
		P	What items can the concept refer to?
	associations	R	What other words does this make us think of?
		P	What other words could we use instead of this one?
Use	grammatical functions	R	In what patterns does the word occur?
		P	In what patterns must we use this word?
	collocations	R	What words or types of words occur with this one?
		P	What words or types of words must we use with this one?
	constraints on use (register, frequency ...)	R	Where, when and how often would we expect to meet this word?
		P	Where, when and how often can we use this word?

Note: R = receptive knowledge, P = productive knowledge

3.7. Mätbara värden

För att mäta texters innehåll ur ett lexikalt perspektiv har forskningen idag tillgång till en rad avancerade datorprogram. Läsbarhetsindex, ordvariationsindex samt frekvensbaserad lexikalisk analys är tre av dessa och kommer i följande stycken att beskrivas mer ingående.

3.7.1. Läsbarhetsindex

Ett redskap för att bedöma läsbarheten i en text med fokus på textens ord och meningslängd är att ge texten ett läsbarhetsindex, så kallat LIX. Denna läsbarhetsvariabel räknas ut genom att addera medellängden på textens meningar med andelen långa ord i procent (Björnsson 1968:66). Modellen räknar ord som är längre än sex bokstäver som långa och bygger på att långa ord och meningar generellt är svårare än korta ord och meningar (Björnsson 1968:35-39). Metoden kan förhållandevis effektivt ge en bild av läsbarhetsgraden men har kritiserats på ett flertal punkter som t.ex. att den kan ge ett missvisande resultat på kortare textutsnitt (Kanebrant et. al. 2015:223). Även det faktum att korta ord kan vara svåra samt att den bygger på för få aspekter har hävdats. Dock kan formeln tjäna som en gott verktyg för att göra en grov och övergripande bedömning, för att sedan granska texten mer grundligt (Reichenberg 2015:6). Referensvärden för läsbarhetsindex presenteras nedan i tabell 2.

Tabell 2. Referensvärden läsbarhetsindex (Melin & Lange 2000:166)

Texttyp	LIX	Ord/men	LO	Tolkning
Barn- och ungdomsböcker	27	12	15	Mycket lätt
Skönlitteratur	33	15	18	Lätt
Dags- och veckopress	39	14	25	Medelsvår
Saklitteratur	47	18	29	Svår
Facklitteratur	56	20	35	Mycket svår

3.7.2. Ordvariationsindex

Ett ytterligare verktyg för att skapa en översiktlig bild av en texts lexikala uppbyggnad och som anses kunna komplettera LIX vid läsbarhetsbedömning, är att räkna ut textens ordvariationsindex (Falkenjack, Heimann Mühlenbock & Jönsson 2013:28-29). Formeln som förkortas OVIX är konstruerad av Hultman och Westman (1977) och räknar som namnet avslöjar ut en texts ordvariation. Detta innebär att texter med en hög andel olika ord i förhållande till dess längd får en hög indexsiffra och vice versa (Hultman & Westman 1977:56-57). Som referenspunkt tyder OVIX-värden under 60 på en låg ordvariation, och texter vars värden överstiger 70 anses innehålla en hög grad av ordvariation (Heimann Mühlenbock 2013:36). Referensvärden för ordvariationsindex presenteras nedan i tabell 3.

Tabell 3. Referensvärden ordvariationsindex (Melin & Lange 2000:167)

Textgrupp	OVIX
Morgontidning	89,3
Kvällstidning	85,8
Veckotidning	85,1
Lärobok	78,6
Broschyr	74,3
Debatt	72,9
Reportage	87,7
Bruksprosa	79,5

3.7.3. Frekvensbaserad lexikalisk analys

Under mitten av 1990-talet utvecklade Laufer och Nation det som kom att kallas *Lexical Frequency Profile* (Laufer 2005:582). På svenska benämns metoden *frekvensbaserad lexikalisk analys* och har sedan den lanserades använts inom ett flertal områden och anses uppvisa en relativt god överensstämmelse med liknande testmetoder (Lindberg 2007:46). Som namnet antyder så mäter och definierar

metoden en texts lexikaliska innehåll utifrån frekvens. Genom att jämföra en texts ord med en frekvensordlista synliggörs en procentsats för hur många ord som är vanligt förekommande. Analysen kan utformas så att ordlistan delas in i kategorier om 1000 ord vardera utifrån hur vanligt förekommande de är. Den första innehåller således de 1000 mest frekvent förekommande orden, den andra de nästföljande 1000 osv. Antalet och storleken på de olika kategorierna skapas utifrån hur detaljerad analys som önskas. Utöver dessa finns även en kategori som innehåller de ord som faller utanför analysens valda omfång. (Laufer 2005:582-583).

3.8. Valmanifest

Det svenska samhället styrs enligt demokratisk princip som Sveriges riksdag (2018) uttrycker har en grundtanke om att "...de allra flesta som är medborgare eller bor i ett land ska ha möjlighet att vara med och tycka till om hur landet ska styras, till exempel genom regelbundna val." (Sveriges riksdag 2018). Detta sker bland annat genom de riksdagsval som äger rum vart fjärde år, där alla röstberättigade får rösta på olika politiska partier (Sveriges riksdag 2018). Dessa partier presenterar sina åsikter och visioner för kommande mandatperiod via så kallade valmanifest. Dessa manifest är således en grundläggande del i valrörelsen och så även den svenska demokratin.

Sveriges riksdagspartier ger i dagsläget ut sina valmanifest som en lättläst variant samt på ett flertal språk. Dock täcker inte dessa alla de språk som idag finns representerade i Sverige, och den lättlästa versionen är oftast kraftigt förkortad.

4. Material

I detta kapitel redogörs för och beskrivs det material som använts för att genomföra studien. Först presenteras valet av valmanifest och därefter testet som utförts med en grupp informanter på en skola.

4.1. Valmanifest

I denna studie analyseras de valmanifest som Socialdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna publicerat på respektive hemsida inför valet år 2018 [www]. Optimalt för undersökningen vore att analysera alla riksdagspartiers valmanifest, men då det inte är möjligt inom ramen för uppsatsen har dessa tre valts ut. Valet av partier har skett med motiveringen att de är Sveriges i dagsläget tre största riksdagspartier, och således viktiga för valets utgång. Även det faktum att partierna representerar en spridning i ideologi och blocktillhörighet kan ses som positivt för att skapa en så bred bild som möjligt. Manifestens omfattning skiljer sig åt och kan utläsas i tabell 4.

Tabell 4. Antal graford i valmanifest

Text	Antal graford
Socialdemokraternas valmanifest	4702
Moderaternas valmanifest	13115
Sverigedemokraternas valmanifest	7438

För att utföra en frekvensbaserad lexikalisk analys har Språkbankens korpus *Bloggmix* använts (Språkbanken 2017). Valet av en korpus som bygger på innehållet i olika bloggar är gjort för att fånga upp såväl dagligt tal- som skriftspråk.

4.2. Ordkunskapstest med elever

Utöver de valmanifest som presenterats har studiens material utgjorts av ett ordkunskapstest. Testet utfördes med 19 vuxna informanter som studerar på allmän linje vid en folkhögskola. Samtliga elever studerar Svenska som andraspråk på gymnasienivå, men tillhör två olika klasser. 13 informanter studerar Svenska som andraspråk 1 och sex informanter studerar Svenska som andraspråk 2. Elevgruppen är heterogen gällande ålder, hemland, modersmål och skolbakgrund vilket således

bör utgöra en bred testgrupp. Även om en allt för stor bredd kan ge ett missvisande resultat på grund av exempelvis specifika språkliga svårigheter för personer från ett specifikt land, anser jag att testets deltagare bör utgöra ett gott material för analys. Huruvida eleverna är röstberättigade eller ej framgår inte av testet men flertalet testdeltagare har varit bosatta i Sverige tillräckligt länge för att ha möjligheten till ett svenskt medborgarskap och således även rösträtt. Detta gör dem till relevanta informanter och en god målgrupp då studiens syfte varit att utreda vuxna andraspråkstalaras möjlighet till tillägnande av valmanifest snarare än specifika individer. Hur testets utformats beskrivs vidare i uppsatsens metoddel.

5. Metod

För att öka studiens träffsäkerhet och skapa en så komplett bild som möjligt har insamlandet av information genomförts via metodkombination. Utifrån tanken om att olika perspektiv kan komplettera varandra och ge en djupare förståelse (Denscombe 2016:211-213), kombineras därför i studien flera olika typer av analys. Inledningsvis utfördes en kvantitativ textanalys med fokus på att karaktärisera text i valmanifest utifrån ett lexikalt perspektiv. För att även inom denna del skapa en så mångfacetterad och komplett bild som möjligt består den av tre olika analyser med syfte att belysa olika aspekter. Dessa tre var läsbarhetsindex, ordvariationsindex samt frekvensbaserad lexikalisk textanalys. Den sistnämnda innehåller även i sig själv både en kvantitativ och en kvalitativ del då orden först sorteras utifrån frekvens av ett datorprogram för att därefter sorteras vidare manuellt. Efter den kvantitativa analysen genomfördes ett ordkunskapstest i form av en enkät. Slutligen har de både delarnas resultat jämförts och diskuteras i förhållande till varandra.

5.1. Kvantitativ textanalys

För att analysera de olika valmanifestens lexikala uppbyggnad och läsbarhet har ett flertal kvantitativa analyser genomförts i olika datorprogram. Detta har gjorts med text som tagits fram med hjälp av datorprogrammet *AntFileConverter* [www]. Valmanifesten laddades först ned i PDF-format från respektive hemsida för att sedan i ovan nämnda program konverteras till oformaterad text, dvs. txt-filformat.

5.1.1. Läsbarhetsindex

För att mäta de olika manifestens läsbarhetsindex (Björnsson 1968) användes en webbaserad LIX-räknare på webbsidan lix.se [www]. De olika valmanifestens text kopierades och klistrades in i hemsidans program som därefter presenterade ett index. För att uppnå ett så rättvisande och representativt resultat som möjligt rensades manifesten på innehållsförteckningar och statistik innan de analyserades i dessa program.

5.1.2. Ordvariationsindex

Mätning av manifestens ordvariationsindex (Hultman & Westman 1977) utfördes med samma tillvägagångssätt som vid fastställandet av dess läsbarhetsindex. Texterna rensades från innehållsförteckningar och statistik för att generera ett så korrekt resultat som möjligt. Därefter analyserades manifesten i samma webbaserade LIX-räknare då den utöver läsbarhetsindex även räknar ut en texts ordvariationsindex.

5.1.3. Ordfrekvens

I syftet att skapa en översikt över de olika valmanifestens lexikaliska innehåll genomfördes en frekvensbaserad lexikalisk textanalys (Laufer 2005:582). Denna genomfördes i datorprogrammet *AntWordProfiler* [www] där de olika texterna

jämfördes med fem olika band i en frekvensordlista. Ordlistan består av ord från Språkbankens korpus *Bloggmix* (Språkbanken 2017) och banden består av 1000 ord vardera utifrån hur vanligt förekommande de är. Orden kategoriseras in i de fem grupperna Level 1, Level 2, Level 3, Level 4, Level 5, som representerar 1000 ord var där Level 1 är de mest frekvent förekommande. De ord som inte matchar något av de 5000 vanligast förekommande orden kategoriseras som level 0. Dessa ord kommer i fortsättningen refereras till som *övriga ord*.

Av dessa övriga ord valdes sedan 100 ord ut från varje manifest för att manuellt analyseras utifrån kategorierna *ämnesneutrala ord* och *ämnesrelaterade ord* (Järborg 2007:86). Dessa 100 ord valdes slumpmässigt ut från 10 spridda sidor i valmanifesten för att ge en så bred, representativ och rättvis bild av textens innehåll som möjligt. De ord som placeras i kategorien *ämnesrelaterade ord* kännetecknas av att de främst används inom den politiska domänen eller typiska politiska ämnen, som till exempel integration, ekonomi, sjukvård, klimat och skola. Därefter definierades dessa kategorier ytterligare utifrån förekomsten av nominaliseringar, passiva verb, sammansatta, abstrakta och långa ord, samt övriga utstickande faktorer. Kategorien *långa ord* definierades utifrån Björnsons (1968:66) läsbarhetsteori, där ett ord anses vara långt när det består av sex eller fler bokstäver.

5.2. Ordkunskapstest

I syfte att analysera och jämföra vuxna andraspråkstalaras ordkunskap med förekommande ord i analyserade valmanifest, genomfördes ett ordkunskapstest med 19 vuxna folkhögskoleelever. Testet bestod av en del där testdeltagarnas ordkunskap testades i text och en del där fokus låg på enskilda ord. Presentation av testet gjordes av lärare på skolan och genomfördes under skolelevernas ordinarie skoldag. Testet bifogas i slutet av uppsatsen.

5.2.1. Ordkunskap i text

Denna del av testet bestod av ett textutsnitt från Moderaternas valmanifest. Till utsnittet stod information som uppmanade testdeltagarna att läsa igenom texten och stryka under de ord som de inte förstod eller var osäkra på. Textens innehåll berörde det svenska rättsväsendet och bestod av ett stort antal ämnesrelaterade ord som till exempel *rättsväsendet*, *åklagarmyndigheten* och *gängbrottslighet*. Valet av textutsnitt gjordes utifrån kriterierna att det skulle innehålla alla de ordtyper som tidigare i uppsatsen refererats till som problematiska ur ett läsbarhetsperspektiv, samt utgöra ett rimligt textomfång för ett frågeformulär. Att texten är hämtad från just moderaternas valmanifest saknar motivering, men kan ses som representativt då liknande innehåll återfinns även i de två övriga partiernas valmanifest.

5.2.2. Ordkunskap enskilda ord

Även testets andra del är inriktat på ordkunskap men fokuserar på nio enskilda ord, med avsikten att undersöka ordkunskapens djup. Då ett sätt att analysera den djupare förståelse av ett ord är att testa kunskapen om dess synonymer (Lindberg 2007:92) blev detta grunden för testets utformning. De nio orden hämtades från de tre i studien undersökta valmanifesten och valdes utifrån kriteriet att de skulle representera de ordtyper som tidigare i uppsatsen förklarats utgöra läsbarhetssvårigheter för bl.a. andraspråkstalare (Lundberg & Reichenberg 2008:53; Reichenberg 2015:3-5). Testet bestod av långa, sammansatta och abstrakta ord, samt nominaliseringar. För att skapa en tydlig struktur för testdeltagarna presenterades alla ord i grundform. Tillsammans med vart och ett av dessa nio ord presenterades ytterligare tre ord försedda med kryssrutor. Bland dessa tre fanns dels ett ord som var en synonym till testordet, och dels två felaktiga alternativ, så kallade distraktorer. Bland dessa tre alternativ ombads testdeltagarna att urskilja vilket som var en synonym till huvudordet. Testet utformades så att de tre alternativen presenterades i samma ordklass som huvudordet och den korrekta synonymen valdes ut med hjälp

av webbsidan synonymer.se [www]. Vid valet av distraktioner var ambitionen att de skulle vara enklare än frågeordet (Scott 2004:2), och flera av dem är även snarlika ursprungsordet gällande utseende eller innehåll för att utmana testdeltagarna (Ljungman 2012:12). Exempelvis användes distraktorn *utseende* till testordet *skeende* samt ordet *placering* till testordet *framförhållning*. För att markera vilket av dessa ord som testdeltagaren ansåg var en synonym satte hen ett kryss i dess kryssruta.

6. Resultat

I detta avsnitt redovisas studiens resultat. Först presenteras den kvantitativa analysen utifrån läsbarhetsindex, ordvariationsindex och frekvensbaserad lexikalisk analys. Därefter följer en redovisning av det läsbarhetstest som utförts med en grupp vuxna elever som studerar Svenska som andraspråk på gymnasienivå.

6.1. Kvantitativ textanalys

I följande stycken kommer den för studien utförda kvantitativa textanalysens resultat att presenteras. Varje stycke sammanfattas med en eller flera tabeller för att förtydliga och lyfta fram viktiga resultat. Detaljerade listor över ord finns bifogade i slutet av uppsatsen.

6.1.1. Läsbarhetsindex

De olika texternas läsbarhetsindex varierar mellan 44 och 56, där Moderaternas stod för det lägsta indextalet och Sverigedemokraterna det högsta. Socialdemokraternas resultat blev 48 och placerar dem således i mitten. Moderaternas text placerar sig mellan kategorierna medelsvår och svår vilket kan jämföras med dags- och veckopress eller saklitteratur. Socialdemokraternas text klassificeras som svår till mycket svår och kan liknas vid sak- eller facklitteratur. Sverigedemokraternas text

blir enligt LIX mycket svår och kan jämföras med facklitteratur. Resultatet redovisas nedan i tabell 5.

Tabell 5. Läsbarhetsindex

Text	Läsbarhetsindex	Klassificering
Socialdemokraternas valmanifest	48	Svår/mycket svår Saklitteratur/facklitteratur
Moderaternas valmanifest	44	Medelsvår/svår Dags- och veckopress/ saklitteratur
Sverigedemokraternas valmanifest	56	Mycket svår, facklitteratur

6.1.2. Ordvariationsindex

Analysen av valmanifestens ordvariation resulterade i samma rangordning som det gällande läsbarhet. Moderaternas text fick lägst resultat med indextalet 68,85 följt av Socialdemokraterna med 71,56. Överst på listan placerar sig även här Sverigedemokraternas valmanifest med indextalet 78,66. Enligt Heimann Mühlenbock (2013:36) som refererats till i kapitel 3 visar dessa värden på att Moderaternas valmanifest varken placerar sig högt eller lågt, medan både Socialdemokraternas och Sverigedemokraternas valmanifest tycks innehålla en hög grad av ordvariation.

Tabell 6. Ordvariationsindex

Text	Ordvariationsindex
Socialdemokraternas valmanifest	71,56
Moderaternas valmanifest	68,85
Sverigedemokraternas valmanifest	78,66

6.1.3. Frekvensbaserad lexikalisk analys

Tabell 7 visar utfallet av den frekvensbaserade lexikaliska analys som gjorts på de tre valmanifesten. *Level 1* representerar de ord som korrelerat med de 1000 vanligaste i frekvensordlistan och *Level 2* de 2000 vanligaste osv. Under kategorien *total* läggs procentsatserna samman från *Level 1*, *Level 2*, *Level 3*, *Level 4* och *Level 5* och visar således den totala täckningsgraden. Under kategorien *övriga ord* finner vi de ord som inte matchat med något av de 5000 vanligaste orden i frekvensordlistan.

Resultatet visar att Socialdemokraternas valmanifest innehåller flest ord som matchar frekvensordlistan. Deras text har en total täckningsgrad på 75,8% och då följaktligen 24,2% övriga ord. Moderaternas valmanifest placerar sig väldigt nära Socialdemokraternas med endast små procentuella skillnader och en total täckningsgrad på 75,3%. Det valmanifest som matchade färst ord var Sverigedemokraternas med 70,5% i total täckningsgrad. Deras text har även högst procentsatser för Level 3, Level 4 och Level 5.

Tabell 7. Frekvensbaserad lexikalisk analys av valmanifest

Text	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Level 5	Total	Övriga ord
Socialdemokraterna	57,9 %	7,0 %	4,6 %	3,6 %	2,7 %	75,8 %	24,2 %
Moderaterna	57,8 %	7,2 %	4,6 %	3,4 %	2,3 %	75,3 %	24,7 %
Sverigedemokraterna	51,8 %	7,1 %	4,9 %	3,7 %	3,0 %	70,5 %	29,5 %

6.1.4. Kategorisering av övriga ord

De ord som placerar sig utanför den 5000 vanligaste orden i den frekvensbaserade lexikala analysen har nedan kategoriserats utifrån kategorierna *ämnesneutrala ord* och *ämnesrelaterade ord*. Som tabell 8 visar består 48% av Socialdemokraternas övriga ord av ämnesneutrala ord. Denna siffra är över tio procent högre för både Moderaterna och Sverigedemokraterna som ligger på 61% respektive 62%.

Utöver den grova kategoriseringen definieras även vilka typer av ord som förekommer inom respektive kategori. Gemensamt för studiens tre valmanifest är att kategorien övriga ord består av många långa, sammansatta och nominaliserade ord. Dessa förekommer bland såväl ämnesneutrala som ämnesrelaterade ord i alla tre valmanifest. Flera av manifestens övriga ord innehöll även passiva verb men förekom i Socialdemokraternas och Sverigedemokraternas valmanifest endast bland de ämnesneutrala orden. Endast i Moderaternas manifest fanns det ett passivt verb bland de ämnesrelaterade orden. Övriga ordtyper som stack ut bland orden var räkneord och namn på olika partier.

Tabell 8. Ordanalys av ett urval om 100 ord ur Socialdemokraternas valmanifest

Ordtyper	%	Typ av ord	Exempel
Ämnesneutrala ord	48	Passiva verb, sammansatta ord, långa ord, abstrakta ord, nominaliseringar.	Förbättras, forskningsanknytning, världsledande, kameraövervakning.
Ämnesrelaterade ord	52	Sammansatta ord, långa ord, abstrakta ord, nominaliseringar, namn på partier.	Trygghetsprogram, välfärdsmiljarder, folkomröstning, alliansfrihet, Moderaterna.

Tabell 9. Ordanalys av ett urval om 100 ord ur Moderaternas valmanifest

Ordtyper	%	Typ av ord	Exempel
Ämnesneutrala ord	61	Passiva verb, sammansatta ord, långa ord, abstrakta ord, nominaliseringar, räkneord.	Stoppas, vistas, klåfingrighet, förutsättning, fyra, årtionde, tredjedel.
Ämnesrelaterade ord	39	Passivt verb, sammansatta ord, långa ord, nominaliseringar, abstrakta ord, namn på partier.	Tillsattes, samhällskontraktet, äldreomsorg, diplomati, grundlagsutredning, Moderaternas.

Tabell 10. Ordanalys av ett urval om 100 ord ur Sverigedemokraternas valmanifest

Ordtyper	%	Typ av ord	Exempel
Ämnesneutrala ord	62	Passiva verb, sammansatta ord, långa ord, abstrakta ord, nominaliseringar, räkneord.	Betraktas, sammanhållning, nödvändigheter, tionde.

Ordtyper	%	Typ av ord	Exempel
Ämnesrelaterade ord	38	Sammansatta ord, långa ord, abstrakta ord, nominaliseringar, namn på partier.	Arbetslöshetsnivåerna, bostadsbristen, migrationspolitik, återvandring, Sverigedemokraterna.

6.2. Ordkunskapstest

Det för studien genomförda ordkunskapstestets resultat presenteras i följande två stycken. Först redogörs för den testdel med fokus på svåra ord i text och därefter för den med fokus på enskilda svåra ord. Resultatet presenteras i form av både text och tabeller.

6.2.1. Ordkunskapstest i text

I den del av testet där eleverna ombads stryka under ord som de upplevde som svåra eller var osäkra på var det ett flertal som inte strukit under några ord alls. Detta var förvånansvärt vid jämförelse med hur få rätt de fått på den senare testdelen med fokus på enskilda ord. De ord som strukits under samt en kategorisering av dessa presenteras i tabell 11 nedan. Båda klassernas understrukna ord utgjordes av långa, sammansatta, abstrakta och nominaliserade ord, samt passiva verb. De ord som strukits under av elever från båda klasserna har i tabellen kursiverats. Övrig noterbar information från testets första del är att den grupp som läser Svenska som andraspråk 2 har strukit under färre ord än den grupp som läser Svenska som andraspråk 1.

Tabell 11. Resultat ordkunskapstest i text

Ordkunskap i text	Understrukna ord	Typ av ord
Elever SvA 1, 13 st.	Satsningar, närvarande, <i>skärpta</i> , <i>rättsväsendet</i> , åklagarmyndigheten, kriminalvården, <i>tullverket</i> , stärkas, <i>råare</i> , gängbrottslighet, skjutningar, <i>nyrekrytering</i> , <i>kryper</i> , nedåt, fokus, dock, vardagsbrottsligheten, <i>prioriteras</i> .	Långa, sammansatta, abstrakta, nominaliseringar, passiva verb

Ordkunskap i text	Understrukna ord	Typ av ord
Elever SvA 2, 6 st.	<i>Skärpta, kraven, rättsväsendet, tullverket, råare, nyrekrytering, gängen, kryper, gängkriminalitet, prioriteras.</i>	Långa, sammansatta, abstrakta, nominaliseringar, passiva verb

6.2.2. Ordkunskapstest med enskilda ord

Testets andra del där eleverna fick i uppgift att finna rätt synonym till nio olika ord gav ett varierande resultat. Bland testdeltagarna fanns det en deltagare som kryssat i rätt synonym till alla nio orden, samtidigt som det fanns en deltagare som fått alla fel. Några elever valde att lämna vissa rutor tomma vilket i studien tolkats som att de varit osäkra eller inte vetat vilket ord som varit rätt. Detta har dock inte inneburit att de haft rätt på alla de ord där de kryssat i en synonym. De vanligaste felen uppstod för orden *förutsättning, hållbar, särställning, skeende, omdana, krackelera* samt *betrakta*. Flera av dessa ord var långa, sammansatta abstrakta och nominaliserade. Anmärkningsvärt är att gruppen som läser Svenska som andraspråk 2 procentuellt fick lägre andel rätt svar än de som läser Svenska som andraspråk 1. Elevernas resultat redovisas i tabell 12, 13 och 14.

Tabell 12. Resultat ordkunskapstest enskilda ord SvA 1

Ord	Antal rätt	Antal fel
Förutsättning	5	8
Hållbar	5	8
Särställning	4	9
Skeende	5	8
Omdana	7	6
Föränderlig	10	3
Krackelera	4	9
Framförhållning	8	5
Betrakta	2	11
Totalt:	50	67

Tabell 13. Resultat ordkunskapstest enskilda ord SvA 2

Ord	Antal rätt	Antal fel
Förutsättning	0	6
Hållbar	4	2
Särställning	1	5
Skeende	2	4
Omdana	2	4
Föränderlig	3	3
Krackelera	0	6
Framförhållning	6	0
Betrakta	0	6
Totalt:	18	36

Tabell 14. Resultat ordkunskapstest enskilda ord SvA 1 & SvA 2

Klass	Rätt svar	Vanligaste felen	Typ av ord
SvA 1	43 %	Förutsättning, hållbar, särställning, skeende krackelera, betrakta	Långa ord, sammansatta ord, abstrakta ord, nominaliseringar
SvA 2	33 %	Särställning, skeende, omdana, krackelera, betrakta	Långa ord, sammansatta ord, abstrakta ord, nominaliseringar

7. Diskussion

Denna studies syfte har varit att ur ett lexikalt perspektiv kategorisera olika politiska partiers valmanifest, samt utreda hur dessas lexikala innehåll kan påverka läsbarheten för vuxna personer som talar svenska som andraspråk. Undersökningar har utförts i form av en kvantitativ textanalys med lexikalt fokus samt ett ordkunskapstest med vuxna personer som talar svenska som andraspråk. Resultatet från dessa delar kommer i följande stycken att diskuteras och jämföras.

7.1. Kvantitativ textanalys

Studiens kvantitativa textanalys bestod av en undersökning av de olika valmanifestens läsbarhets- och ordvariationsindex, samt en frekvensbaserad lexikalisk analys med fokus på de ord som placerade sig utanför de 5000 vanligaste. Dessa kategoriserades i ämnesrelaterade och ämnesneutrala ord och analyserades därefter utifrån vad tidigare forskning, från bl.a. Reichenberg (2015:3-5), visat utgöra svårigheter ur ett läsbarhetsperspektiv.

7.1.1. Läsbarhetsindex

De undersökta valmanifestens läsbarhetsindex varierade mellan 44 och 56, vilket resulterade i att de placerade sig i olika kategorier utifrån Melin och Langes (2000:166) referensvärden. Moderaternas text är enligt LIX den mest lättlästa av de tre men kategoriseras ändå som medelsvår till svår utifrån ovan nämnda referensvärden. Som Reichenberg (2015:6) nämner så beror läsbarhet på en rad olika faktorer, men att den mest lättlästa texten kategoriseras som medelsvår till svår kan ses som en indikation på att dessa texters tillgänglighet för personer som talar svenska som andraspråk troligtvis är begränsad. Detta poängteras ytterligare av att Sverigedemokraternas valmanifest klassas som mycket svår och vars nivå jämförs med facklitteratur.

Då dessa siffror sätts i kontrast till att det i Språklagen (SFS 2009:600) står att ”Språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt” väcks frågan om huruvida detta återspeglas och efterlevs i studerade valmanifest.

7.1.2. Ordvariationsindex

De analyserade valmanifestens rangordning gällande ordvariationsindex visade sig vara liknande det för läsbarhetsindex. Moderaternas text var den minst komplexa med ett index på 68,85 medan Sverigedemokraternas placerade sig högst med ett värde på 78,66. Socialdemokraternas text fick indexvärdet 71,56 och placerar sig

därmed nästintill mittemellan de övriga två. Enligt Melin och Langes (2000:167) referensvärden för ordvariationsindex är Sverigedemokraternas text i närheten av en skolboks medan Socialdemokraternas värde ligger nära en debatttext. Moderaternas valmanifest placerar sig lägre än det lägst publicerade referensvärdet och kan enligt Heimann Mühlenbock (2013:36) anses innehålla varken låg eller hög ordvariation. Socialdemokraterna och Sverigedemokraternas indexvärden anses däremot peka på en hög grad av ordvariation.

De olika manifestens index visar följaktligen på att undersökta valmanifests ordvariation varierar mellan partier men att de generellt innehåller en hög grad av ordvariation. Detta kan tolkas som att olika manifest kräver varierande storlek på ordförråd även om vilken typ av ord det rör sig om inte kartlagts i denna analysdel.

7.1.3. Frekvensbaserad lexikalisk analys

Till skillnad från läsbarhets- och ordvariationsindex undersöker den utförda frekvensbaserade lexikaliska analysen specifika ord och dessas form. Utifrån analysen konstaterades att Sverigedemokraternas valmanifest innehöll 29,5% ord som inte matchade de 5000 vanligast förekommande enligt den för studien använda frekvensordlistan. Motsvarande siffra för Moderaterna var 24,7% och för Socialdemokraterna 24,2%. Vid jämförelse med resultatet gällande LIX och OVIX finns här en diskrepans gällande vilken text som kan anses bestå av mest komplext innehåll. Även om marginalerna är små visar resultatet att Moderaternas text innehåller fler ovanliga ord än Socialdemokraternas. Likt OVIX- och LIX-testen sticker Sverigedemokraternas text alltså ut gällande dess innehåll. Sammantaget visar dessa siffror på att undersökta valmanifest innehåller mellan 24,2-29,5% ord som placerar sig utanför de 5000 mest frekvent förekommande enligt använd frekvensordlista. När detta sätts i förhållande till Nations (2013:205-207) forskning som visar att det krävs ett ordförråd som täcker minst 98% av orden i en text för att läsaren på ett bra sätt ska kunna tillgodogöra sig innehållet, indikerar detta att det krävs ett ordförråd klart över de 5000 mest frekvent förekommande orden.

Bland de 100 ord som på slumpvis utvalda sidor analyserats finns en väsentlig procentuell skillnad gällande förekomsten av ämnesneutrala och ämnesrelaterade ord. Manifesten från Moderaterna och Sverigedemokraterna har ett nästintill identiskt resultat på 61% respektive 62% ämnesneutrala ord. Detta ställs i kontrast till Socialdemokraternas vars procentsats blir endast 48%. Vad som däremot kan anses vara problematiskt gällande denna indelning är det politiska ämnets bredd. Den politiska domänen sträcker sig över en rad ämnesområden vars avgränsning i vissa fall kan vara diffus. Dock bör gjord indelning överlag ge en korrekt indikation kring de olika manifestens innehållsliga uppdelning utifrån ämne.

Gällande de typer av ord som ansetts problemvållande ur ett läsbarhetsperspektiv ser vi dock en tydlig samklang mellan de tre partierna. Samtliga manifest har sammansatta, långa, abstrakta och nominaliserade ord bland både de ämnesneutrala och de ämnesrelaterade orden. Utmärkande är dock att det förutom ett undantag bland Moderaternas ord endast förekommer passiva verb bland de ämnesneutrala orden. I övrigt förekommer även räkneord som t.ex. *tionde* och partinamn som t.ex. *Moderaterna* bland de ämnesneutrala respektive ämnesrelaterade orden. De analyserade valmanifesten innehåller alltså en rad ord vars karaktär tidigare forskning visat vålla problem ur ett läsbarhetsperspektiv (Lundberg & Reichenberg 2008:53; Reichenberg 2015:3-5).

7.1.4 Problemativering och förslag till vidare forskning

Beträffande den frekvensbaserade lexikaliska analysen bör även definitionen av ord problematiseras. I denna studie har fokus legat på graford vilket ger en förenklad bild av vilket ordförråd som förekommer i manifesten. Detta har lett till att ord som förekommer fler än en gång ökar procenten gällande övriga ord. Även ord som t.ex. *trygghetsprogram* och *trygghetsprogrammet* registreras som två olika ord trots att en andraspråksläsare troligtvis kan förstå det ena om den förstår det andra. För vidare forskning vore därför en undersökning utförd med en lemmabaserad frekvensordlista av intresse.

Även valet av korpus kan problematiseras då den för studien använda bygger på innehåll från olika bloggar. Valet av just denna korpus kan motiveras med att dess innehåll består av både tal- och skriftspråk och därför bör fånga upp ett vanligt ordförråd. Dock finns det troligtvis individer vars ordförråd ser annorlunda ut och skulle matcha bättre med en annan korpus. Dessutom kan den använda korpusens ålder utgöra ett problem för studiens reliabilitet då den är daterad till 2012. Att en viss förändring av språkbruk skett över tid samt att förekomsten av mer politiska ord bör öka i anslutning till riksdagsval är inte otänkbart, men detta har inte utforskats vidare i denna studie. Jag anser dock att detta inte bör påverka studiens resultat i tillräckligt hög utsträckning för att göra den ogiltig, men bör ändå tas i beaktning. Vid vidare studier på området vore en jämförelse mellan korpusar intressant att utforska.

7.2. Ordkunskapstest

Det för studien använda ordkunskapstestet utformades utifrån resultatet i genomförd kvantitativ textanalys samt tidigare forskning. Ord som enligt den frekvensbaserade lexikaliska analysen befann sig utanför de 5000 mest frekvent förekommande, i kombination med vad tidigare forskning konstaterat vara problemskapande gällande läsbarhet (Lundberg & Reichenberg 2008:53; Reichenberg 2015:3-5), blev grunden för ett ordkunskapstest med vuxna andraspråkstalare. Syftet var att via detta test praktiskt undersöka huruvida dessa ord utgör ett problem för den aktuella målgruppen eller ej. Testets två delar samt dess resultat kommer i följande stycken att diskuteras.

7.2.1. Ordkunskap i text

Ordkunskapstestet resulterade i att testdeltagare från båda klasserna strök under långa, sammansatta, abstrakta och nominaliserade ord, samt passiva verb.

Ett flertal elever valde att inte stryka under något ord alls vilket kan tolkas på flera sätt. Ett tolkningsalternativ är att de anser att de förstår alla ord vilket isåfall

innebär att textens lexikala innehåll ligger på en för deltagarna läsbar nivå. En andra tolkning är att situationens provlika karaktär skapar en rädsla för att göra fel och således får vissa deltagare att överskatta eller ljuga om sin förmåga. Denna tolkning verkar enligt den andra testdelens resultat mer trolig då den för ett flertal av dem vållade stora problem. Om detta går enbart att spekulera då studiens omfattning och material tyvärr inte möjliggör en rättvis slutsats. Däremot kan vi konstatera att deltagare i testet strök under ord som matchade de förväntade svårigheterna enligt tidigare forskning (Lundberg & Reichenberg 2008:53; Reichenberg 2015:3-5).

7.2.2. Ordkunskap enskilda ord

Ordkunskapstestets andra del gav ett resultat som även det indikerade att manifesten innehåller ord som kan vålla problem för vuxna personer som talar svenska som andraspråk. Anmärkningsvärt var att den grupp elever som befann sig på en högre nivå utbildningsmässigt producerade fler fel i testet. Den klass som studerade Svenska som andraspråk 1 fick 43% rätt svar medan motsvarande siffra för den klass som studerade Svenska som andraspråk 2 var 33%. Dock bestod gruppen som studerade Svenska som andraspråk 2 av färre personer vilket innebär att en person som producerar många fel enklare drar ner det totala resultatet. Dessa siffror indikerar oavsett att ord från undersökta valmanifest tydligt vållar problem för vuxna andraspråkstalare. I likhet med testets första del framkom det att de ordtyper som tidigare forskning (Reichenberg 2015:3-5) pekat ut som problemvållande ur ett läsbarhetsperspektiv även vållade dessa testdeltagare problem. I testet förekom således fel gällande långa, sammansatta, abstrakta och nominaliserade ord gjorda av deltagare från båda klasserna.

För att skapa tydlighet i testets andra del förekom enbart ord i grundform vilket inte möjliggjorde en utredning av testdeltagarnas perceptuella behärskning av passiva verb. Detta undersöktes dock i testets första del.

7.2.3. Problematisering och förslag till vidare forskning

Då testets deltagare bestod av två relativt små grupper och läsförståelse som nämnts tidigare inte enbart bör analyseras utifrån ordförråd kan vi utifrån denna studie inte dra allt för långtgående slutsatser. Detta till trots indikerar testets resultat att vuxna andraspråkstalare stöter på läsbarhetsproblem gällande de ord i valmanifesten som placerar sig utanför de 5000 mest frekvent förekommande. Att problemen enligt resultatet inte verkar uppstå i lika stor utsträckning då ord förekommer i text kan som tidigare nämnts problematiseras. Till vidare forskning vore detta intressant att utforska ytterligare genom intervjuer angående politiska texter och dess innehåll.

8. Slutsatser

Denna studie har undersökt tre politiska partiers valmanifest ur ett lexikalt perspektiv med fokus på läsbarhet. De av manifestens ord som placerat sig utanför de 5000 vanligast förekommande enligt en svensk frekvensordlista har därefter undersökts och kategoriserats. Därefter har förståelsen av vissa av dessa ord testats på en grupp vuxna andraspråkstalare i såväl text som enskilda ord. Utifrån denna process har följande slutsatser kunnat dras:

Tre av Sveriges riksdagspartiers valmanifest består av cirka 70-76% ord som ryms bland de 5000 vanligast förekommande enligt en svensk frekvensordlista. Bland de ord som inte rymdes inom gruppen med de 5000 vanligaste varierade antalet ämnesrelaterade ord. Av det urval av ord som analyserades i denna studie varierade de ämnesneutrala orden mellan 38% och 52% bland de olika partierna.

Både de ämnesrelaterade och de ämnesneutrala orden innehöll långa, sammansatta, abstrakta och nominaliserade ord, samt passiva verb. Därmed innehåller valmanifesten en mängd ordtyper som enligt tidigare forskning visats hämma läsförståelsen för bl.a. andraspråkstalare.

De analyserade valmanifesten kategoriserades enligt läsbarhetsindex som medelsvåra till mycket svåra samt består enligt ordvariationsindex av medel eller hög ordvariation.

Utifrån genomfört ordkunskapstest kan valmanifestens lexikala innehåll problematiseras ur ett andraspråksperspektiv, då en rad ord hämmade läsbarheten för de personer som talar svenska som andraspråk som genomfört testet. Problem uppstod för de ordtyper som tidigare forskning visat vållar läsbarhetsproblem, både när de presenterades i ett sammanhang och som enskilda testord.

Denna studie problematiserar och väcker frågor kring politiska partiers kommunikation gentemot personer som pratar svenska som andraspråk. Detta leder till ett ifrågasättande av svenska medborgares tillgänglighet till offentlig information i allmänhet och olika politiska partiers valmanifest i synnerhet. Dessa frågor berör såväl politiker som samhället i stort och kan förhoppningsvis leda till en ökad medvetenhet kring nuvarande situation och då även en väg framåt. Dessutom önskar denna studie genom att fokusera och belysa vanliga svårigheter för svenska som andraspråkselever även ge skolväsendet en hjälp och riktning för ord- och texttyper där elever kan behöva extra stöd och undervisning.

9. Litteraturförteckning

Allén, Sture, Martin Gellerstam, & Sven-Göran Malmgren 1989. *Orden speglar samhället*. Stockholm: Allmänna förlaget

Björnsson, Carl-Hugo 1968. *Läsbarhet*. Stockholm: Liber

Denscombe, Martyn 2016. *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Edenfeldt, Åsa 2016. *Läskompetens: lässtrategier för gymnasiets svenskkurser*. Stockholm: Natur & kultur

Enström, Ingegerd. 2010. *Ordens värld. Svenska ord - struktur och inläring*. Stockholm: Hallgren & Fallgren

Enström, Ingegerd 2013. Ordförråd och ordinläring - med särskilt fokus på avancerade inlärare. I: Hyltenstam, Kenneth. & Inger Lindberg. (red.), *Svenska som andraspråk: I forskning, undervisning och samhälle*, s.169-195. 2. uppl. 1. Lund: Studentlitteratur.

Falkenjack, Johan, Katarina Heimann Mühlenbock & Arne Jönsson 2013. Features indicating readability in Swedish text. In: *Proceedings of the 19th Nordic Conference of Computational Linguistics (NODALIDA 2013)*. Oslo, Norway 22-24 May, s. 27-40.

Grabe, William 2014. Key issues in L2 reading development. In X. Deng & R. Seow (ed.), *Alternative pedagogies in the English language & communication classroom*,

8–18. Singapore: Centre for English Language Communication, National University of Singapore.

Heimann Mühlenbock, Katarina 2013. *I see what you mean: assessing readability for specific target groups*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2013.

Hultman, Tor G. & Margareta Westman 1977. *Gymnasistsvenska*. Lund: Liber Läromedel.

Järborg, Jerker 2007. Om ord och ordkunskap. I: Lindberg, Inger & Johansson Kokkinakis, Sofie (red.), *OrdiL – en korpusbaserad kartläggning av ordförrådet i läromedel för grundskolans senare år*, s. 61-100. (ROSA 8.) Göteborg: Institutionen för svenska som andraspråk, Göteborgs universitet.

Kanebrant, Erik, Katarina Heimann Mühlenbock, Sofie Johansson Kokkinakis, Arne Jönsson, Caroline Liberg, Åsa af Geijerstam, Jenny Wiksten Folkeryd & Johan Falkenjack 2015. T- MASTER– A tool for assessing students’ reading abilities. In: Helfert, Markus (Ed.), *Proceedings of the 7th International Conference on Computer Supported Education- Volume 1: CSEDU*. Lisbon, Portugal 23-25 May, s. 220-227.

Laufer, Batia 2005. Lexical Frequency Profiles: From Monte Carlo to the Real World. A response to Meara. *Applied Linguistics*, 26(4), s. 582–588.

Laufer, Batia 2010. Lexical threshold revisited: Lexical text coverage, learners’ vocabulary size and reading comprehension. *Reading in a Foreign Language*, 22(1), s. 15–30.

Lindberg, Inger 2007. Forskning om läromedelsspråk och ordförrådsutveckling. I: Lindberg, Inger & Sofie Johansson Kokkinakis (red.), *OrdiL – en korpusbaserad kartläggning av ordförrådet i läromedel för grundskolans senare år*, s. 13-60. (ROSA 8.) Göteborg: Institutionen för svenska som andraspråk, Göteborgs universitet.

Ljungman, Sofie 2012. "Varför är svåra ord svåra?" D-uppsats i svenska språket. Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.

Lundberg, Ingvar & Monica Reichenberg 2008. *Vad är lättläst?* Härnösand: Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Melin Lars & Sven Lange 2000. Att analysera text. Stilanalys med exempel. 3. Uppl. Lund: Studentlitteratur

Moderaterna 2018. *Valmanifest*. <<https://moderaterna.se/valmanifest>> Hämtat 2018-08-15.

Nation, Ian S. P. 2013. *Learning vocabulary in another language*. 2. Uppl. New York: Cambridge University Press

Nygård Larsson, Pia 2011. *Biologiämnets texter: text, språk och lärande i en språkligt heterogen gymnasieklass*. Diss. Lund: Lunds universitet, 2011.

Hämtad 2019-01-04 från <http://hdl.handle.net/2043/11909>

Reichenberg, Monica 2015. *Vad gör en text lättläst?* Stockholm: Skolverket <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/5-las-skriv/Grundsarskola/008_strukturerad-las-o-skrivundervisn/Del_02/>. Hämtat 2018-10-24.

SCB 2018. *Befolkningsstatistik i sammandrag 1960–2017*. <<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--riket/befolkningsstatistik-i-sammandrag/#Fotnoter>>. Hämtat 2018-11-26.

Scott, Sandra 2004. *Ordförståelse. En litteraturstudie med anknytning till högskoleprovets ORD-prov*. BVM, Umeå.

SFS 2009:600. *Språklag*. Stockholm: Kulturdepartementet.

Socialdemokraterna 2018. *Socialdemokraternas valmanifest 2018*. <<https://www.socialdemokraterna.se/aktuellt/2018/socialdemokraternas-valmanifest-2018/>> Hämtat 2018-08-15

Språkbanken 2017. *Bloggmix 2012*. <<https://spraakbanken.gu.se/swe/resurs/bloggmix2012>>. Hämtat 2018-11-06.

Språkrådet 2010. *Språkrådets uttolkning av språklagen (2009:600)*. <<https://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakpolitik/spraklagen.html>>. Hämtat 2018-12-03.

Sverigedemokraterna 2018. *Valmanifest*. <<https://sd.se/wp-content/uploads/2018/08/Valmanifest-2018-1.pdf>> Hämtat 2018-08-15.

Sveriges riksdag 2018. *Demokrati*. <<http://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/demokrati/>>. Hämtat 2018-11-06.

Åström, Kenneth 2007. *Termllexikon i språkvetenskap: från A till Ö*. Lund: Studentlitteratur.

10. Bilagor

10.1. Bilaga 1 - Listor över analyserade ord i valmanifest

Följande listor består av 100 ord vardera från Socialdemokraternas, Moderaternas och Sverigedemokraternas valmanifest. Orden är sorterade utifrån kategorierna *ämnesneutrala ord* och *ämnesrelaterade ord* i förhållande till det politiska ämnet. Dessa ord har sedan legat till grund för vidare analys i studien.

Socialdemokraterna

Ord neutrala till det politiska ämnet

Tryggare

Stötta

Skeenden

Besegra

Samlande

Omdanande

Historiskt

Folkets

Förtjänst

Massiva

Inrätta

Forskningsanknytning

Steget

Världsledande

Direkta

Omställning

Livslångt

Anställa

Jämlik

Förbättras

Nivåerna

Likvärdigheten

Stärkas

Permanent

Storsatsning

Fokuserar

Köerna

Antagning

Förbud
Decenniet
Riktade
Utöka
Kameraövervakning
Förbjuda
Oregistrerade
Kontantkort
Mobiltelefoner
Tryggheten
Närområde
Utökat
Folken
Förstärka
Fördjupa
Föränderlig
Konfliktfylld
Svagare
Hetsa
Styrkan

Ord relaterade till det politiska ämnet

Trygghetsprogrammet
Valmanifest
Sysselsättning
Kriminaliteten
Finanserna
Statskulden
Folkomröstning
Trygghetsprogram
Moderaterna
Sverigedemokraterna
Utbildningsplatser
Kunskapslyftet
Praktikmöjligheter
Läroplan
Välfärds miljarder
Nyanställningar
Finansierade
Kollektivavtal
Landsting
Arbetslöshetsförsäkring
Inkomstskydd

Kompetensutveckling

Arbetslivet

Undervisning

Skolresultat

Bildning

Läraryrket

Resurstillskott

Ambulanssjukvården

Ambulanser

Ambulanshelikoptrar

Psykiatriska

Akutbilar

Skolpeng

Friskolor

Skattefusk

Skattesänkningar

Storbanker

Förmögna

Polisens

Utreda

Minimistraffet

Rättssak

Försvarsförmåga

Militära

Alliansfrihet

NATO

Socialdemokrater

Moderaternas

Sverigedemokraternas

Hyror

Socialdemokraterna

Moderaterna

Ord neutrala till det politiska ämnet

Enastående

Jämlikhet

Tolerans

Livsval

Innovativa

Svenskt

Kunnande

Stabilitet

Kriser
Hårdast
Stabila
Förutsättningar
Hållbar
Rättvis
Skärpta
Slopa
Mängdrabatten
Löna
Ungdomsrabatten
18-21-åringar
Vistas
Fyra
Stoppas
Präglat
Värdig
Årtiondena
Begränsat
Omsorgen
Enheten
Helheten
Tekniska
Medievanor
Mediehus
Särställning
Medielandskapet
Uppföljning
Kulturen
Klåfingrighet
Bygg
Prioriteringar
Trovärdiga
Arenor
Främja
Uppnås
Sammanhållet
Glesbefolkat
Avstånd
Tät
Tredjedel
Resurs
Nyckellroll

Angriper
Enskildas
Förutsättning
Skyldigheter
Efterord
Sådant
Upprätta
Generöst
Strå
Stacken

Ord relaterade till det politiska ämnet

Företagande
Välstånd
Exporterar
Finanser
Finansiell
Samhällsekonomi
Moderaternas
Gängkriminella
Begår (brott)
Vistelseförbud
Skuggsamhället
Illegalt
Asylsökande
Utsatthet
Avslag
Skuggsamhälle
Äldreomsorg
Resurserna
Vårdkedjor
Multisjuka
Public (service)
Utrikespolitiska
Utrikespolitik
Handel
Diplomati
Förhandlingar
Urbanisering
Landsbygden
Storstäderna
Rättsstaten
Grundlagen

Grundlagsskydd
Grundlagsutredning
Tillsattes
Grundlagsfrågor
Samhällskontraktet
Skattebetalarna
Statens
Kärnuppgifter

Sverigedemokraterna

Ord neutrala till det politiska ämnet

Sammanhållning
Vårda
Kluvet
Svenskar
Tillåtit
Krackelera
Tillit
Övertygade
Benägna
Grannländer
Satsningar
Anpassade
Flexibilitet
Komplexa
Eftersträvar
Pragmatisk
Hållning
Avgränsad
Rörlighet
Tillgänglighet
Byggnader
Utbyggnad
Saknats
Framförhållning
Misslyckad
Otrygga
Deltagande
Funktionsvariation
Nedsättning
Överkomliga
Valfrihet

Jämställt
Likvärdigt
Betraktas
Anmälda
Jämställda
Medeltid
Upplevda
Otryggheten
Europeiskt
Regel
Urholkats
Medlemskap
Utvidgat
Landsbygden
Livskraftig
Landsbygd
Verkligt
Nödvändigheter
Tillgängliga
Motarbetats
Villkoren
Bönder
Drivmedel
Nordiskt
Fördjupade
Halvklot
Bilder
Nordiska
Referensramar
Storleksordningen
Tionde

Ord relaterade till det politiska ämnet

Sjukvårdspolitik
Migrationspolitik
Kriminalpolitik
Arbetsmarknad
Företagande
Infrastruktur
Bostadspolitik
Familjepolitik
Funktionsrätt
Regeringar
Samhällskittet

Sverigedemokraterna
Asyllagstiftningen
Asylsökande
Asylmottagande
Återvandring
Migrationsverket
Utbildningsnivåerna
Arbetslöshetsnivåerna
Arbetsmarknadspolitik
Tvärpolitisk
Bostadspolitiken
Bostadsbristen
Bostadsområdena
Levnadsvillkor
Landstingen
Kommunerna
Bostadsort
Kvinnofridslagstiftning
Jämställdhetsproblem
Unionen
Överstatlighet
Paragrafen
Regeringsformen
Stadgar
Handelspartners
Utbildningar
Kulturyttringarna

10.2. Bilaga 2 - Frågeformulär

Undersökning om läsbarhet i politisk text

Detta är ett frågeformulär med syftet att utreda läsbarheten i olika politiska partiers valmanifest. Formulärets svar kommer att användas som material för en C-uppsats som skrivs på institutionen för svenska språket på Göteborgs universitet.

Information om dig

Ålder: _____

Hemland: _____

Modersmål: _____

Hur länge har du bott i Sverige? _____

Skolbakgrund i ditt hemland:

- Grundskola 6-12 års ålder
- Grundskola 13- 15 års ålder
- Gymnasieskola 16-18 års ålder

Hur länge har du studerat svenska? Antal år: _____

Vad studerar du nu? Svenska 1, 2 eller 3? _____

Uppgift 1 - läsförståelse

Läs texten nedan och stryk under de ord du inte förstår eller är osäker på om du förstår.

Ett starkare rättsväsende

Moderaternas satsningar på en mer närvarande polis och skärpta straff ökar kraven på hela rättsväsendet. Därför behöver även Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar, Kriminalvården och Tullverket stärkas. Utvecklingen mot

en allt råkare gängbrottslighet med fler skjutningar och en nyrekrytering till gängen som kryper nedåt i åldrarna ställer också nya krav på rättsväsendet. Ett ökat fokus på gängkriminalitet får dock inte leda till att vardagsbrottsligheten prioriteras bort.

Uppgift 2 - ordkunskap

Vad betyder orden? Läs orden nedan och sätt ett kryss framför det ord som betyder samma sak. Välj bara ett ord.

I rutan till höger visas ett exempel.

Avstånd

- Närhet
 Distans
 Lugn

Förutsättning

- Villkor
 Företag
 Lösning

Hållbar

- Ställbar
 Slitstark
 Bekväm

Särställning

- Särskild position
 Klädhängare
 Stöd

Skeende

- Slutsats
 Utseende
 Händelseförlopp

Omdana

- Omringa
 Omskapa
 Omge

Föränderlig

- För kort
 Konstig
 Växlande

Krackelera

- Spricka
 Diskutera
 Krocka

Framförhållning

- Inställning
 Placering
 Planering

Betrakta

- Fundera på
 Se på
 Bearbeta